

Suuresti kunnioitettu Veli!

Vastikään minulla on ollut kunnia saada vastaanottaa sydämellisesti tervetullut kirje 30.8.1857, josta näen, että veli on puhunut Huldbergin kanssa hullujenhuoneen –tyyppisestä teoksestani: Hulluinhuonelainen. En ole saanut herra Huldbergilta mitään tietoa, mutta melkein pelkään, että hän laskelmoidessaan nopeaa voittoa, ei uskalla ottaa painettavakseen kertomusta hengellisestä Hulluinhuonelaisesta, joskin tämä sisältää enemmän järkeä kuin järjettömyyttä. Pelkään nimittäin, että olen Hulluinhuonelaisessa käyttänyt liikaa järkeä, ryhtyessäni tutkimaan elämää, mistä kukaan ei voi sanoa enempää, kuin että se on olemassa. Siksi minun pitää nyt sanoa sovinnosta apostolin tavoin: "ei niin, että minä sen jo käsittänyt olen, mutta minä ahkeroin suuresti, että minä sen käsittäisin." Yksinkertainen voi paljon kirkkaammin käsittää sovitustyön sydämellään, kuin me järjellä. Jos Veli näkisi ihmisten olevan varustetut uskonsiivillä ja lentävän korkealle maan yläpuolelle, niin veli luultavasti hämmästyisi. Tarkoitin, että Veli ei ole vielä koskaan nähnyt näitä korkeita tunteita, joita esiintyy täällä pohjoisessa hengellisten liikutusten nimellä, mitkä ovat jälleen tulleet nimismiehen Kuninkaan Käskynhaltijalle lähettämien raporttien aiheeksi. Vuonna 1853 kruunun nimismies ja muutamat kapakoitsijapatruunat olivat valittaneet siitä, että hengelliset liikutukset häiritsevät hartautta kirkossa, ynnä muuta. Silloin piispa Bergmanin piti tehdä tarkastusmatka Pajalaan 17 peninkulmaa Tornioista. Siellä piispan piti itse nähdä ja kuulla hengellisiä liikutuksia, joitten luonteesta hän ei voinut erehtyä, sillä hän sanoi: "Koska nämä liikutukset ovat hengellistä laatua, joita emme voi käsittää, niin emme voi tukahduttaa niitä, mutta välttääksemme pahennusta, tulee niiden, jotka tietävät joutuvansa liikutuksiin, pysytellä kirkon ulkopuolella, ja olkoon rovasti Laestadiuksella vapaus tavanomaisen jumalanpalveluksen jälkeen pitää erillinen saarna heränneille, älköönkään kukaan suruttomista pitkö sitä kirkonpahennuksena, jos joku heistä tulisi kuuntelemaan jälkimäistä saarnaa."

Tästä ajasta alkaen on Pajalan kirkossa pidetty kaksi saarnaa. Mutta nyt kruunun nimismies on tehnyt ilmoituksen kuninkaan käskynhaltijalle, että hengelliset liikutukset häiritsevät hartautta kansakoulussa, missä kruunun nimismiehen väittämän mukaan "ei opeteta lainkaan Jumalan sanaa," ja edelleen, että rovasti Laestadius ja koulumestari Juhani Raattamaa ovat syösseet seurakunnan köyhyyteen ja kurjuuteen, sillä kansa on nyt, heidän sanojensa mukaan "lahjoittanut kaiken kullaan, hopean ja paremmat vaatteet koululle, vieläpä nekin avustukset, mitkä kruunu [valtio] on antanut köyhille ja yleiseen hyväntekeväisyyteen, on koulu niellyt kurkkuunsa."

Tämän nimismiehen laatiman raportin kuninkaan käskynhaltija on luovuttanut tuomiokapitulille, joka on vaatinut minulta selvitystä, jota olen juuri tänään kirjoittamassa. On selvää, että nämä syytökset on helppo kumota. Mutta kun kuninkaan käskynhaltija kruunun nimismiehen raportin mukaan on velvoittanut kruunun nimismiestä nostamaan syytteen rauhanhäiritsijöitä vastaan, se on, niitä vastaan, joilla on hengellisiä liikutuksia, niin meillä on odotettavana sellainen uskonnonvaino, joka on jo tapahtunut Suomen puolella, missä muutamat naiset haastettiin käräjäoikeuteen "kirkonpahennuksesta". Kun juttu tuli oikeuteen, tuomari kysyi todistajilta, voivatko he vannoa, että nämä naiset olisivat ilkkivaltaisuudesta huutaneet kirkossa. Ne todistajat, jotka olivat heränneitä, vakuuttivat, että nämä liikutukset olivat tahdosta riippumattomia, ja syytettyjen vallassa ei ollut pidättyä niistä. Suruttomat todistajat vakuuttivat,

että he ovat kyllä nähneet ja kuulleet äänen, mutta he eivät voineet käsittää, oliko se vapaaehtoista vai ei. Tuomari langetti silloin sellaisen tuomion, että koska ei ollut todistettu, että nämä huudot olivat tapahtuneet ilkivaltaisuudesta, vaan ne olivat mahdollisesti johtuneet jonkinlaisesta sairaudesta, niin ei syytetyitä voitu tuomita tästä asiasta. Kruununsyyttäjä valitti Vaasan Hovioikeuteen ja siellä heidät tuomittiin 50 hopeataalarin sakkoihin ja julkiseen kirkonrangaistukseen kirkonpahennuksesta. Tuomari, joka oli vapauttanut syytetyt käräjäoikeudessa, otti syytettyjen asian hoitaakseen ja valitti senaattiin hovioikeuden tuomiosta, mutta sielläkin syytetyt tuomittiin, ja kaikki mahdollisuudet anoa armahdusta keisarilta, estettiin heiltä.

Silloin näiden köyhien naisten piti ensin kärsiä rangaistus vedellä ja leivällä Oulun vankilassa. Sen jälkeen heitä vaadittiin kärsimään julkinen kirkonrangaistus Kittilän kirkossa. Mutta kun pappi kysyi heiltä vanhan käsikirjan kaavan mukaan: Tunnustatteko te, että te perkeleen yllytyksestä ja ilkeästä kavaluudesta olette pahoittaneet sekä Jumalan että Jumalan seurakunnan huudollanne, niin vastaus kuului: Emme, emme perkeleen yllytyksestä. Mitä oli tehtävänä? Naiset vietiin taas Oulun vankilaan, jotta heidät veden ja leivän rangaistuksen kautta saataisiin tunnustamaan rikoksensa. Sen jälkeen heidät taas pantiin kärsimään kirkonrangaistus, samoilla kysymyksillä ja vastauksilla kuin aikaisemminkin. Heidän oli mahdotonta tunnustaa, että heille kirkossa tulleet liikutukset olivat perkeleen vaikuttamia.

Olen ottanut itselleni vapauden kertoa tapahtuneesta, koska olen nähnyt asiakirjat ja puhunut naisten kanssa, mutta mitään siitä ei ole missään sanomalehdessä kerrottu. Asia ei näytä vielä olevan loppuunkäsitelty, mutta luultavasti nämä naiset erotetaan seurakunnan yhteydestä, koska heitä ei voida taivuttaa sellaiseen tunnustukseen, jota kirkko vaatii.

Mitä Veli sanoo siitä asiasta? Kaksi muuta naista Suomen Ylitorniosta ovat myös kirkossa saamiensa liikutusten vuoksi kärsineet rangaistuksen vedellä ja leivällä Oulun vankilassa. Siellä sekä Kuvernööri että papit ja lääkärit vaativat heitä uhkauksin ja lupauksin antamaan sellaisen tunnustuksen näistä liikutuksista, että ne olivat perkeleestä. Mutta he olivat järkähtämättömiä uskossaan, että liikutukset ovat Jumalan Hengen työtä. Mitä Veli ajattelee? Minä olisin kiinnostunut Veljen lausunnosta tässä asiassa. Jos minä vielä saisin odottaa yhtä kirjettä kuuluisan raittiuspuhujan kädestä.

Maallisista kirjoitan vain lyhyesti. Korkea lämpötila elokuussa on tehnyt meille pohjoisessa asuville oikein hyvää. Me olemme yli ymmärryksemme saaneet hyvän leivän, tosin emme niin runsaana, koska siemenvilja oli kehnoa. Se iti syksyllä, mutta ei keväällä. Mitkään taudit eivät ole ennättäneet tänne. Me elämme siis hyvin terveyteen nähden. Jää hyvästi!

Ylitornio ja Pajala 30. päivänä [?]kuuta, 1857.

L.L.Læstadius

—
Alkuperäinen, ruotsinkielinen kirje Peter Wieselgrenille / Göteborgin yliopistonkirjasto / Suomennos: Lauri Koistinen